

Serbest Bölgelerde Ticari ve Endüstriyel Faaliyette Bulunma

Serbest Bölgeler:

Genel olarak serbest bölgeler; ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerler olarak tanımlanır.

Türkiye’de Serbest Bölge Piyasası 1987 yılından bu yana gelişim göstermektedir. Bunun amacı ülkemizde ihracat ve yatırım için üretimi arttırmak, dış ticaret ve finansmanlardan verimli yararlanmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonomik ihtiyaçları uygun ve sekteye uğramadan temin etmek, yeni istihdam olanakları sağlamak ve hızlı-kolay ihracat yapmaktır.

Serbest Bölgelerde yapılabilecek başlıca faaliyet konuları; alım-satım, üretim, depo işletmeciliği, finansal kiralama-iş yeri kiralama, bankacılık, bakım-onarım, montaj-demontajdır. Bunlarla sınırlı olmamakla beraber en yaygın görülen faaliyetler listesi yukarıdaki gibidir.

Ülkemizde temel olarak ihracata dayalı yatırım ve üretimi teşvik etmek amacıyla 1987 yılından bu yana;

- Akdeniz kıyısında, Mersin, Antalya ve Adana-Yumurtalık Serbest Bölgeleri,
- Ege Bölgesinde Ege (İzmir), Denizli ve İzmir Serbest Bölgeleri,
- Marmara Bölgesinde, İstanbul Atatürk Havalimanı, İstanbul Endüstri ve Ticaret, İstanbul Trakya, Avrupa, Kocaeli, Tübitak-Mam Teknoloji ve Bursa Serbest Bölgeleri,
- Karadeniz kıyısında, Trabzon, Rize ve Samsun Serbest Bölgeleri,
- Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Gaziantep Serbest Bölgesi,
- İç Anadolu Bölgesinde, Kayseri Serbest Bölgesi

faaliyete geçmiştir.

Serbest Bölgelerde ticari faaliyette bulunmak özellikle aşağıda belirtilen şirketler açısından daha büyük kazanç ve avantaj sağlamaktadır:

- İthal girdileri kullanarak ürettiği ürünleri dış pazarlara açan şirketler
- Dövizle çalışmak isteyen üretici şirketler, bankalar, sigorta şirketleri
- Hazır altyapıya sahip ve modern iş ortamı arayışında olan şirketler
- Yoğun emek ve iş gücü içeren sektörler
- Kendilerini bürokrasi ve devlet ilişkilerinden soyutlamak isteyen şirketler
- Takas ve transit ticaret faaliyetinde bulunan şirketler

Elde edilen kar ve gelirler, hiçbir izne tabi olmaksızın yurtdışına veya Türkiye'ye serbestçe transfer edilebilmektedir.

Serbest Bölgelerde ticari faaliyette bulunmak isteyen şirketler açısından bir diğer avantaj da uzun veya orta vadede geleceği planlayabilme imkanlarının bulunmasıdır. Bunun sebebi düzenlenen faaliyet ruhsatlarının belirli süreli olmasıdır. Faaliyet ruhsatları ve süreleri aşağıdaki gibidir:

1. Kendi işyerini inşa eden üretici/yatırımcı/kullanıcı firmalar için 45 yıl
2. Kendi işyerini inşa eden yatırımcı/kullanıcı firmalar için 30 yıl
3. Hazır işyeri kiralayan üretici/kiracı/kullanıcı firmalar için 20 yıl
4. Hazır işyeri kiralayan kiracı/kullanıcı firmalar için 15 yıl
5. Yatırımcı/kullanıcılara Hazinesinin özel mülkiyetinde bulunan arazi, arsa, binalar kiralanabilir veya üzerlerinde 49 yıla kadar irtifak hakkı tesis edilebilir.

Serbest Bölgelerde zaman kısıtlaması da bulunmamaktadır. Mallar Serbest Bölgelerde zaman sınırı olmaksızın kalabilmektedir. Aynı zamanda söz konusu Bölgelerdeki ödemeler her türlü dövizle yapılabilmektedir. Serbest Bölgelerin geniş parametrelere sahip olması tacirlere büyük avantajlar sağlamaktadır ve bu Bölgelerde eşitlik prensibi esastır. Serbest bölgede sağlanan teşvik ve avantajlardan yerli ve yabancı bütün firmalar eşit olarak yararlanır. İşleticiler ve kullanıcılar, yatırım ve üretim safhalarında Bakanlar Kurulu'nca belirlenecek vergi dışı teşviklerden de yararlandırılabilir.

Mevzuat:

Serbest Bölge Uygulaması, T.C. Ekonomi Bakanlığı tarafından temel olarak 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu çerçevesinde yürütülmektedir.

1. Serbest Bölgeler Kanunu
2. Serbest Bölgeler Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
3. Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği
4. Serbest Bölgelerde Türk Lirasıyla Yapılabilecek Ödemelere Dair Karar
5. Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü Yönetmeliği
6. Serbest Bölge Müdürlüklerinin Kuruluş, Görev, Yetki ve Çalışma Esasları
7. Faaliyet Ruhsatı Müracaat Formu

Serbest Bölgelerde Faaliyette Bulunabilecek Kişiler:

Ekonomi Bakanlığından (Serbest Bölgeler Müdürlüğü'nden) ruhsat izni almak kaydıyla yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişiler serbest bölgelerde ticari ve sınai faaliyetlerde bulunabilir.

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren iş yerlerinde yabancı uyruklu yöneticiler ile vasıflı personel çalışabilir.

Serbest Bölgelerin diğer bölgelerden en büyük farkı ise şirketlerin bu alanda faaliyette bulduklarında Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf olmasıdır.

Bu durum şirketlere büyük kazanç sağlamaktadır. Normal şartlar altında şirketler kazançlarının %20si oranında, gerçek kişiler ise %15'ten başlamak üzere gelirleriyle orantılı olarak Gelir ve Kurumlar Vergisi ödemekle yükümlüdür. Fakat Serbest Bölgedeki faaliyetler açısından Devletimiz böyle bir yükümlülük getirmemektedir.

Üretim konulu Faaliyet Ruhsatı kapsamında faaliyet gösteren serbest bölge kullanıcılarının imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları, Avrupa Birliği üyeliğinin gerçekleşeceği yılın vergileme dönemi sonuna kadar Gelir veya Kurumlar Vergisinden istisnadır. Serbest bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az % 85'ini yurtdışına ihraç eden kullanıcıların istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden müstesnadır. Bu oran Bakanlar Kurulu tarafından yüzde 50'ye kadar indirilebilir.

Üretim faaliyetinde bulunan serbest bölge kullanıcılarının, serbest bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemleri ve düzenlenen evrakları damga vergisi ve harçlardan müstesnadır. Üretim faaliyeti dışındaki konularda 06/02/2004 tarihinden önce Ruhsat almış olan kullanıcıların Gelir veya Kurumlar Vergisi muafiyeti, Faaliyet Ruhsatı süresi sonuna kadar devam edecektir. 06/02/2004 tarihinden itibaren diğer konularda düzenlenen Faaliyet Ruhsatları kapsamında vergi muafiyeti bulunmamaktadır.

Serbest Bölgelerde Faaliyet Gösterecek Gerçek Kişi:

Türk veya yabancı uyruklu gerçek kişi, Türkiye'de faaliyet göstermek istediği takdirde, aşağıda belirtilen evraklarla Ticaret Odasına kayıt yaptırması gerekir.

Tacir yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşı ise; çalışma veya onaylı ikamet izni eklenmelidir.

Türkiye'de ikamet eden yabancı uyruklu kişi için noter onaylı ikamet izni ibraz edilmelidir.

Yabancı Kişi, Ticaret Odasına kayıt olduktan sonra, serbest bölgede Faaliyet Ruhsatı almak için dilekçe ve ekleriyle birlikte ile Ekonomi Bakanlığına (Serbest Bölgeler Müdürlüğü'ne) başvurur, izin üzerine \$ 5,000.- harç öder ve faaliyetine başlar.

Serbest Bölgelerde Faaliyet Gösterecek Tüzel Kişi:

Şayet halen faaliyette bulan bir Türk şirketi ise, önce amaç ve konusu başta olmak üzere Ana Sözleşmesini serbest bölgede faaliyete uygun şekilde değiştirmeli, bilahare de faaliyet izni için başvurmalıdır.

Şayet yeni bir şirket kurularak serbest bölgelerde faaliyet yapılması düşünülüyorsa, mevcut şirketin sadece ana sözleşmesinde serbest bölge faaliyetine ait hususlar konmalı, diğer hususlar ise aynen normal yabancı sermayeli şirket kuruluşu şeklinde olacaktır.

Ancak, serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluş ve ana sözleşme değişiklikleri Bakanlık iznine tabidir.

Kurulacak şirketin Anonim Şirket (A.Ş.) sıfatına haiz olması daha verimli olmaktadır çünkü anonim şirketlerin sermaye çoğunluğuna dayalı yönetim esasıyla yönetilme, ortak sayısının sınırsız olmasına imkan sağlama, büyümeye olanaklı olma özellikleri Türk Ticaret Kanununda belirtilen diğer şirket türlerinde bulunmamaktadır. Türkiye’de ikamet eden yabancı uyruklu kişi için onaylı ikamet izni ibraz edilmelidir. Aynı zamanda şirket kuruluşundan sonra serbest bölgelerde faaliyette bulunmak için Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünden Faaliyet Ruhsatı alınması gerekmektedir.

Yabancı Şirketin Türkiye’de Şube Açması ve Serbest Bölgede Faaliyet Göstermesi:

Yabancı Şirketler, Türkiye’de şube açabilirler. Yabancı uyruklu şirketlerin Türkiye’de şube açması veya açılmış şubenin süresinin uzatılması Bakanlık (Hazine Müsteşarlığı) iznine tabidir. Şube izni aldıktan sonra ayrıca serbest bölgelerde faaliyette bulunmak için Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünden Faaliyet Ruhsatı alması gerekmektedir.

Yabancı uyruklu Şirket, Türkiye’de Serbest Bölgede faaliyet göstermek için şube açtığı anda, açılmış bu şubeye mutlaka bir sermaye tahsis etmesi gerekmektedir.

Söz konusu şirketin şubesi serbest bölgede faaliyet göstermek için şirket kuruluşundan sonra serbest bölgelerde faaliyette bulunmak için ayrıca Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünden Faaliyet Ruhsatı alması gerekmektedir ve yeni kurulan şirketçe istenen belgelere dayalı olarak izin alacaktır.

Av. Yiğit YILDIZ & Av. Ceren ÖZATAY

KAYNAKLAR

- <https://www.ekonomi.gov.tr>
- <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/seminernotlar/18012014/SBrev02.pdf>
- İlgili Mevzuat
  - a. Serbest Bölgeler Kanunu
  - b. Serbest Bölgeler Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
  - c. Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği
  - d. Serbest Bölgelerde Türk Lirasıyla Yapılabilecek Ödemelere Dair Karar
  - e. Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü Yönetmeliği
  - f. Serbest Bölge Müdürlüklerinin Kuruluş, Görev, Yetki ve Çalışma Esasları